

U nebo vapijući grijeh

Ima radnika u nekim trgovinama koji slobodni dan nisu dobili već 6 mjeseci a o plaćenosti da se i ne govori. Kad bi poslodavci, naime, plaćali radnike za nedjeljni rad, ne bi im se isplatilo raditi jer bi za taj rad morali plaćati 50% više nego za druge dane u tjednu. "Majka sam troje djece. Suprug mi radi kod... Ja sam zaposlena u trgovini koja radi u tri smjene. Raspored rada nikad ne znam unaprijed; kad sam kod kuće, uvijek moram biti spremna za slučaj da me pozovu. Nikad nemam osjećaj da sam slobodna, ništa ne mogu planirati. Ne usuđujem se buniti jer me strah otkaza... Danas je teško dobiti radno mjesto. a s djecom..." To su isječci iz jedne životne priče, a ovakvih - i težih - moglo bi se u Hrvatskoj čuti po svim našim trgovinama. "Kažu nam da se jedino Crkva i sindikati bore da se nedjeljom ne radi, ali da im neće uspjeti", tuži se jedna trgovkinja slažući pri temperaturi od nula stupnjeva voće na police izložene na ulici.

Pravilnik jači od zakona

Može li se ostati nijem i pasivan na činjenicu da u Hrvatskoj vlada bezvlade kad je u pitanju radno vrijeme trgovina? Ako se prouči Zakon o radu i Zakon o blagdanima, jasno je da radnici imaju pravo na odmor nedjeljom i nerad na blagdane. Unatoč tim zakonima, Pravilnik o radnom vremenu prodavaonica dopušta rad nedjeljom ograničavajući ga na rad od 8 do 13 sati, iznimno do 18 sati. Taj Pravilnik predviđa međutim mogućnost da poglavarstvo općine odnosno grada odredi i drugačije radno vrijeme, dotično da trgovac može poslovati i izvan radnog vremena koje odredi poglavarstvo općine odnosno grada ukoliko o tome obavijesti mjerodavno tijelo općine odnosno grada. Upravo je to "klizanje" zakonski odredaba omogućilo sadašnju situaciju da svatko radi kad mu se radi, kako mu se radi i pod kojim uvjetima. I ne samo da zakon dopušta bezvlade već ne postoje ni učinkovite institucije nadzora koje bi radnicima koji nedjeljom i blagdanima rade - kad već rade! - osiguravale da za taj rad budu plaćeni te da dobiju zasluženi slobodni dan. Ima radnika u nekim trgovinama koji slobodni dan nisu dobili već 6 mjeseci, a o plaćenosti da se i ne govori. Kad bi poslodavci, naime, plaćali radnike za nedjeljni rad, ne bi im se isplatilo raditi jer bi za taj rad morali plaćati 50% više nego za druge dane u tjednu.

Mirenje s ropskim uvjetima rada

Za veća prava radnika u trgovinama ne pomaže ni prizivanje na kolektivne ugovore jer neki poslodavci te ugovore ne potpisuju. Ne pomaže ni postojanje udruge poslodavaca koja među svojim članovima nastoji širiti svijest i obvezu poštivanja etičkih načela jer velik broj poslodavaca nije član te udruge. Ne pomažu ni sindikati jer u trgovačke lance u kojima postoje problemi nemaju pristupa. Radnici se, naime, boje učlanjivati u sindikat kako ne bi dobili otkaz. Što zapravo preostaje radnicima u trgovinama? Prihvaćati ropske uvjete rada u kojima se netko na njihov račun bespoštedno bogati.

Govor protiv rada nedjeljom osuđuje se i kao konzervativan, religiozan, nesuvremen. Na taj se način građanima želi sugerirati da, ako žele biti moderni, trebaju nedjeljom kupovati. Nakon ustajanja, najnormalnije bi za modernog građanina bilo da sa svojom obitelji ode u kupovinu i po mogućnosti u nekom restoranu robne kuće pojede i nedjeljni obiteljski ručak. Ako želite biti moderni, trebate tjednu zaradu nedjeljom potrošiti u trgovini. Pritom ne smijete ili ne trebate vidjeti žalosno lice iscrpljene trgovkinje ili blagajnice jer promidžbeni slogan glasi: "Kupujte s osmijehom!" Kod građana se nastoji ugasiti, iskorijeniti osjećaj solidarnosti. Zapravo, treba ugasiti sve osjećaje i biti kotačić proizvodnje i potrošnje kako bi bogati

vlasnici trgovina mogli taj dan provesti u prirodi koja za radnike i nedjeljne kupce ne bi trebala postojati.

Rad nedjeljom posve je zabranjen u 9 europskih zemalja. Da se u odnosu na rad nedjeljom ne radi o nekoj novoj prosvijećenosti već o goloj ekonomiji, pokazuje i činjenica da neke trgovačke kuće, koje u matičnim zemljama nedjeljom ne rade, u Hrvatskoj rade 24 sata. Ne treba zaboraviti da je u Europi, od 14 zemalja, rad nedjeljom posve zabranjen u 9 zemalja. Zar smo mi stvarno napredniji od Norveške, Austrije, Nizozemske, Italije, Francuske, Njemačke, Belgije, Danske... Ili su oni svjesniji što im znači sloboda slobodne nedjelje.

O vjerskim potrebama, osjećajima, o kršenju prava vjernika koji su prisiljeni na rad nedjeljom moderno društvo gotovo da ne želi ni čuti. Ali to ne znači da o tome ne treba govoriti. A o tome i može i mora govoriti upravo Crkva. Ona je ta koja treba vapiti, biti glas svih onih koji se kao pojedinci ne usude, koji se boje progovoriti. Pod Crkvom mislim i na hijerarhiju i na vjernike. Zajednički se može utjecati da se ne ozakoni bezakonje, zajednički se može nedjeljom ne kupovati i tako trgovinu nedjeljom učiniti neprofitabilnom. Sjetimo se Boga koji, gledajući patnju Izraela u Egiptu, kaže Mojsiju: "Vidio sam jade svoga naroda... i čuo mu tužbu na tlačitelje njegove... Zato hajde... da izbaviš narod moj..." Budimo to Božje oko i Božje uho za patnju svojih sugrađana/sugrađanka, braće i sestara i usudimo se poduzeti nešto kako bi se situacija promijenila.

Rebeka Anić
Glas Koncila, 11/2003